

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده و مهربان

علوم تجربی

اول دبستان (جلد ۲)

نیازهای ویژه

(ذهنی)

۱۳۹۶-۹۷

وزارت آموزش و پرورش

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تالیف : معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان بخشی ،

کارشناسی برنامه‌ریزی آموزشی و درسی کودکان و دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی

نام کتاب : علوم تجربی پایه اول دبستان(جلد دوم)

کد : ۳۸۷/

مؤلفان : ملکه حلاج دهقانی، ویدا درختی، مریم مهدوی، هاجر عمل صالح

مدیر هنری : مجید ذاکری یونسی

تصویرگران : محمدمهدی ذبیحی فرد ، صبا صفا

طراح گرافیک، جلد و صفحه‌آرا : محمد مهدی ذبیحی فرد

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وب سایت : www.chap.sch.ir

ناشر : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

چاپخانه : شرکت افست (سهامی عام)

سال انتشار و نوبت چاپ : چهارم ۱۳۹۶

حق چاپ محفوظ است

ISBN 978-964-05-2303-2

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۳۰۳-۲

باسمه تعالی

((...ومن احیاء فلکما احیاء الناس جمیعا...))

فرآیند برنامه ریزی درسی از مولفه های پیچیده، گسترده و بسیار تاثیر گذاری است که به چگونگی آموزش و پرورش به شکل تجویزی و کلان می پردازد. و با استفاده از اهداف، محتوا و روش یا سایر عناصر به تبیین سیاست های تعلیم و تربیت می پردازد.

محتوای تألیف شده بخشی از فرآیند برنامه ریزی درسی است که با سازمان دهی مفاهیم و موضوعات (دارای مخاطبان مشخص و اهداف، ساختار و برنامه ی معین) ضمن حفظ انعطاف پذیری برای تحقق اهداف در ابعاد مختلف متناسب با نیازهای متنوع فراگیران طراحی شده است.

امیدوارم این محتوا زمینه ساز دست یابی دانش آموزان به صلاحیت های فردی و اجتماعی باشد و آرزوی معلّمان و والدین این کودکان و نوجوانان را جامه ی واقعیت ببوشاند.

بی شک تحقق این اهداف بزرگ و تعالی بخش نیازمند همراهی و مساعدت مسوولین و دست اندرکاران در سازمان آموزش و پرورش استثنایی، مولفین و همکاران سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی است. لذا بر خود لازم می دانم از همه عزیزان که تلاش بسیار زیادی را در مراحل گوناگون تألیف و آماده سازی و چاپ انجام داده اند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. در ضمن منتظر نظرات و پیشنهادهای ارزنده صاحبان اندیشه و تجربه در جهت ارتقاء کیفیت برنامه ها خواهیم بود.

و ما توفیقنا الا با... العزیز الحکیم

دکتر نادر عبدالمسیان

معاون وزیر و رئیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

فصل اوّل: علوم زندگی

۱. حواس من ۱۰

۲. سالم و قوی باش ۲۷

۳. دنیای جانوران ۴۶

۴. دنیای گیاهان ۶۲

فصل دوم: علوم زمین

۵. روز و شب ۷۸

سخنی با همکاران گرامی

خداوند متعال را سپاس می‌گوییم که به لطف او توانستیم کتاب علوم پایه اول دبستان را تولید و به شما تقدیم کنیم. علوم یکی از حوزه‌های مهم یادگیری است. بر همین اساس بخشی از دانش امروز بشر که حاصل مطالعه و جست‌وجوی او در جهت شناخت جهان مادی در نظام‌ها و قوانین آن است «علوم تجربی» نامیده می‌شود.

برنامه درسی علوم با ارتباط همه‌جانبه به چهار عرصه‌ی خود، خلق، خلقت و خالق متعال به شناخت و استفاده‌ی مسئولانه از طبیعت به مثابه بخشی از خلقت الهی با هدف تکریم یا آبادانی و آموختن از آن برای ایفای نقش سازنده و ارتقای سطح زندگی فردی و اجتماعی می‌پردازد.

کتاب درسی علوم پایه اول ابتدایی از بخش‌های متنوعی تشکیل شده است، که هر قسمت دارای ویژگی‌های خاصی است و هدف‌های مربوط به خود را دنبال می‌کند. این بخش‌ها عبارتند از:

۱. تصویر عنوانی: هر فصل کتاب با یک تصویر عنوانی که مرتبط با موضوع درس است شروع می‌شود، و هدف آن ایجاد انگیزه در فراگیران، آماده‌سازی آنان و برانگیختن دانش‌آموزان برای طرح سؤال و ایجاد زمینه‌ای برای گفت‌وگو درباره موضوع درس است. در این قسمت آموزش مفهوم خاص مورد نظر نیست بلکه با استفاده از آن آموزگار تا حد امکان فراگیران را به طرح سؤال و گفت‌وگو در مورد موضوع درس تشویق می‌کند تا علاقه به بیشتر دانستن در آن‌ها ایجاد شود و به راحتی بتوانند وارد درس شوند.

۲. بازی: این فعالیت در ابتدای هر درس تحت عنوان بازی ارائه شده است، تا قبل از شروع درس دانش‌آموزان با یک فعالیت گروهی یا فردی در قالب بازی که مرتبط با موضوع درس است فضای مفرح و فعالی ایجاد شود و آن‌ها را برای ورود به درس جدید آماده نماید.

۳. ببین و بگو: آموزش و تدریس مفاهیم در این قسمت ارائه می‌شود. با توجه به این که دانش‌آموزان در پایه اول هنوز مهارت خواندن و نوشتن را به خوبی کسب نکرده‌اند. لذا متن‌های اصلی درس با تصاویر شروع شده است و دانش‌آموزان با مشاهده‌ی تصاویر و توضیحاتی که آموزگار ارائه می‌دهد، می‌توانند مضمون اصلی درس را دریافت کنند. در این قسمت یکی از هدف‌ها، مشاهده‌ی تصویرها و یا مشاهده‌ی موقعیت‌های مشابه یا واقعی و مقایسه‌ی آن‌ها از سوی فراگیران است. آن‌ها پس از مشاهده و مقایسه به پرسش‌های مطرح شده توسط آموزگار پاسخ می‌دهند و با هم گفت‌وگو می‌کنند و آموزگار بر جریان این فعالیت‌ها نظارت داشته و آن‌ها را هدایت می‌کند. در برخی از دروس در این بخش از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا خود فعالیت‌هایی را انجام دهند سپس در مورد آن بحث و گفت‌وگو کنند. معلم با انجام پرسش‌های مناسب هدایت گفت‌وگو را به عهده می‌گیرد. هم‌چنین در این بخش تصاویر زنجیره‌ای ارائه شده که در آن از فراگیران خواسته می‌شود با مشاهده‌ی هر تصویر داستان مربوط به آن را بیان کنند. هدف از این فعالیت‌ها تقویت مهارت‌های مشاهده، دقت و تمرکز و همین‌طور تقویت مهارت‌های کلامی است.

۴. انجام بده: بعد از هر فعالیت تدریس از فراگیران خواسته می‌شود تا فعالیت‌هایی را در قالب تمرین‌های مختلف تحت عناوین وصل کن، علامت بزن، دور آن خط بکش، رنگ کن، نشان بده، و... انجام دهند. هدف از این بخش ارائه فعالیت‌هایی است که به تکمیل آموزش و تثبیت یادگیری کمک نماید.

۵. مراقب باش: با توجه به این که در آموزش مفاهیم علوم سعی می‌شود تا یادگیری حتی امکان در محیط‌های واقعی صورت گیرد و در فعالیت‌های آموزشی مشارکت دانش‌آموزان و دست‌ورزی با مواد آموزشی اهمیت بسزایی دارد. لذا توجه به نکات ایمنی، بهداشتی و گاهی پیشگیری ضروری است. بنابراین آموزش این نکات با توجه به هر یک از موضوعات درس در این قسمت مطرح می‌باشد.

۶. فکر کن: هدف از این فعالیت‌ها تشویق دانش‌آموزان به تعمق و دقت بیشتر در محیط زندگی است تا بتواند آموخته‌های خود را به محیط‌های واقعی تعمیم دهد، به طوری که فراگیر در این فعالیت‌ها به شناسایی مفاهیم مورد نظر در محیط‌های پیرامون خود بپردازد.

۷. با والدین: مخاطب این بخش والدین و افرادی هستند که در زندگی روزمره با فراگیران در ارتباطند. بنابراین پیام‌هایی برای آگاهی والدین ارائه شده است تا مطالب آموخته شده را در زندگی واقعی دانش‌آموزان تعمیم دهند و از هر مکان و موقعیتی برای آموزش آن‌ها استفاده کنند.

فصل اوّل:

علوم زندگی

حواس من:

بازی:

با بو کردن پیاز را پیدا کنید.

ببین و بگو:

بینی چه کمکی به ما می‌کند؟

دانش آموزان با چشم بسته بوهای مختلف را شناسایی می‌کنند.

با بینی بوهای مختلف را می‌شناسیم.

● پنبه‌ها را بو کن و آن‌هایی که بویشان مثل هم است را جدا کن.

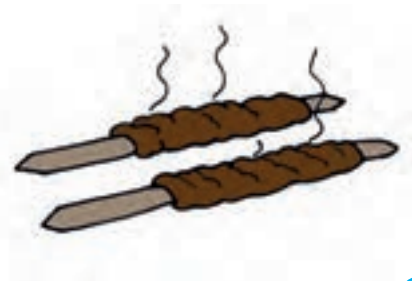
انجام بده:

● برای انجام کدامیک از فعالیت های زیر از بینی استفاده می کنیم؟ آن را علامت بزن.

● بوی کدامیک از این اشیا را می توانی با بینی حس کنی؟ تصویرهای مربوط به آن را به تصویر بینی وصل کن.

ببین و بگو:

● با زبان چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم؟

دانش آموزان با چشم‌های بسته خوردنی‌های مختلف را شناسایی می‌کنند.

● با خوردن خوراکی‌ها مزه‌های شبیه به هم را جدا کن.

انجام بده:

● برای انجام کدام یک از فعالیت های زیر از زبان استفاده می کنیم؟ آن را علامت بزن.

● مزه ی کدام یک را می توانی با زبان حس کنی؟ تصویر های مربوط به آن را به تصویر زبان وصل کن.

ببین و بگو:

● به این تصویرها نگاه کنید.

- درباره‌ی هر تصویر گفت و گو کنید.

با بینی و زبان بوها و مزه‌ها را می‌شناسیم.

انجام بده:

● قیافه ی این پسرها با خوردن یا بوکردن هریک از موارد زیر چه شکلی می شود؟ آن را علامت بزن.

مراقب باش:

● چگونه از بینی و زبان خود مراقبت کنیم؟

بعضی کارها به بینی و زبان ما آسیب می‌رساند.

ببین و بگو:

● پوست بدن چه کمکی به ما می‌کند؟

این فعالیت را در کلاس انجام دهید.
پس از دست زدن به اشیا روی میز نام آن‌ها را بگویید.

کدام نرم است؟

کدام زبر است؟

کدام سرد است؟

● چگونه توانستی با چشم‌های بسته اشیا روی میز را بشناسی؟

لمس کردن یکی دیگر از راه‌هایی است که می‌توانیم اشیا را بشناسیم.

انجام بده:

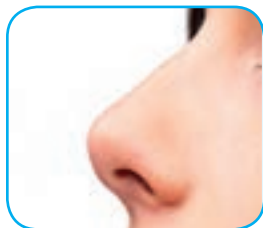
● با توجه به هر عضو تصویرهای مربوط به آن را علامت بزنید.

● تصویر شغلی را که در آن از بو کردن و چشیدن بیشتر استفاده می‌شود، را علامت بزنید.

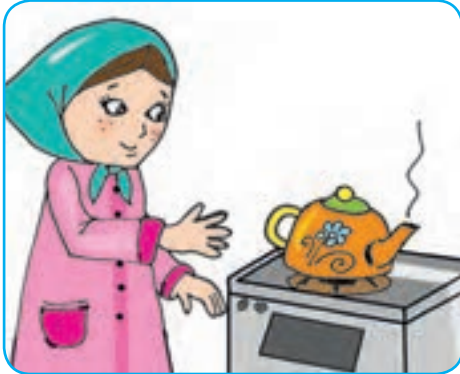
● تصویر مربوط به هر عضو را در مقابل تصویر آن بچسبان. (از صفحه ضمیمه)

مراقب باش:

چگونه از پوست بدن خود مراقبت کنیم؟

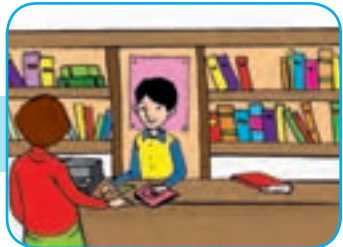
بعضی کارها به پوست بدن ما آسیب می‌رساند.

فکر کن:

● در کدام یک از مکان‌های زیر می‌توانی مزه و بوی خوراکی‌ها را احساس کنی؟ علامت بزن.

فکر کن:

در کدام یک از کارهای زیر پوست به ما کمک بیشتری می‌کند؟ علامت بزن.

سالم و قوی باش:

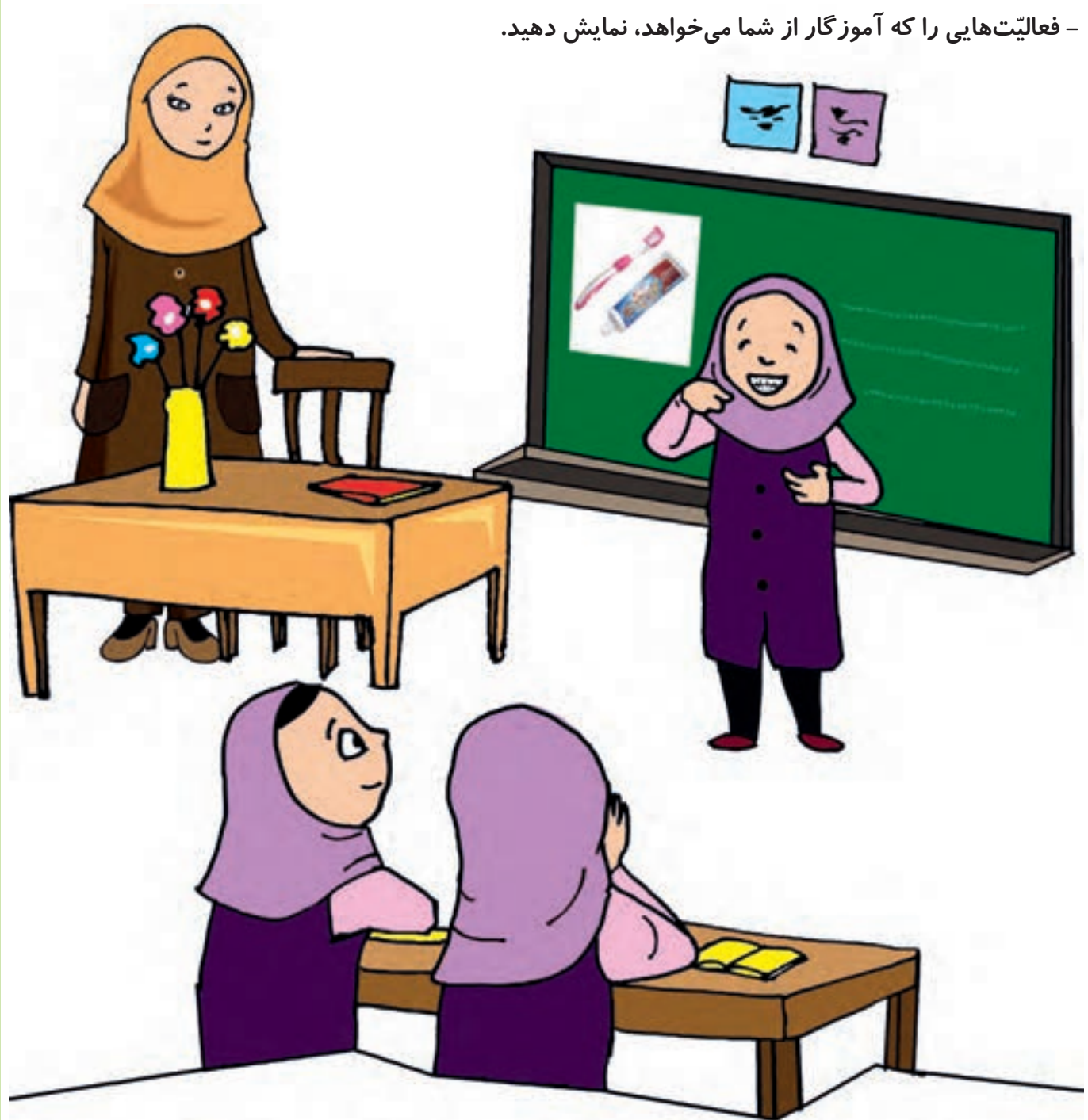

بازی:

این بازی را در کلاس انجام دهید.

فعالیت‌هایی را که آموزگار از شما می‌خواهد، نمایش دهید.

ببین و بگو:

چه کارهایی به سلامتی ما کمک می‌کند؟

به این تصویرها نگاه کنید.

این دو پسر چه تفاوتی با هم دارند؟
به نظر شما ظاهر کدام پسر بهتر است؟

این دو دختر چه تفاوتی با هم دارند؟
به نظر شما ظاهر کدام دختر بهتر است؟

● در مورد تصویرهای زیر با هم گفت و گو کنید.

رعایت بهداشت به سلامتی ما کمک می کند.

وسایل بهداشتی روی میز را جدا و در مورد هریک گفت و گو کنید.

انجام بده:

وسایل شخصی را که در تصویر می‌بینی علامت بزن و نام آن‌ها را بگو.

روش درست مسواک زدن را در کلاس تمرین کنید.

با والدین:

فرزند خود را در خانه و مدرسه به استفاده از وسایل شخصی عادت دهیم.

انجام بده:

کدامیک از این وسایل باعث بیماری این پسر شده است؟ به آن وصل کنید.

کدامیک از مکان‌های زیر تمیز و بهداشتی است؟ علامت بزن.

انجام بده:

تصویر مکان‌هایی که برای سلامتی ما مفید است را نشان بده.

بین و بگو:

ورزش چه فایده‌ای برای ما دارد؟

- شما چه ورزشی را دوست دارید؟

ورزش و بازی ما را سالم و شاداب می‌کند.

انجام بده:

کدام یک از این ورزش‌ها با توپ انجام می‌شود؟ آن‌ها را به تصویر توپ وصل کن.

با والدین:

با بچه‌ها ورزش و بازی کنید.

ببین و بگو:

چه غذاهایی بخوریم تا سالم بمانیم؟

- به این تصویرها نگاه کنید.

- کار کدامیک از بچه‌ها درست است؟

- شما چه غذاهایی را دوست داری؟

خوردن غذاهای مناسب ما را سالم و قوی می‌کند.

● درباره ی تصویرهای زیر گفت و گو کنید.

- کدام پسر به اندازه غذا می خورد؟

پرخوری و کم خوری ما را بیمار می کند.

با والدین:

فرزند خود را به خوردن غذاهای متنوع و به اندازه عادت دهید.

ببین و بگو:

● چگونه خواب به سلامتی ما کمک می‌کند؟

- به این تصویر ها نگاه کنید.

- کدام یک صبح سر حال تر از خواب بیدار می‌شوند؟

● شما چه موقع می‌خوابید؟

- چرا این پسر در کلاس خوابیده است؟

خواب و استراحت کافی به سلامت ما کمک می‌کند.

انجام بده:

تصویری که درست خوابیدن را نشان می‌دهد؟ علامت بزن.

- شما چگونه می‌خوابید؟

کدام کار به سلامتی ما کمک می‌کند؟ علامت بزن.

با والدین:

فرزند خود را به راه صحیح و به موقع خوابیدن عادت دهید.

ببین و بگو:

چه کنیم تا بیمار نشویم؟

- تصویرهای زیر بعضی از راه‌های پیشگیری از بیماری را نشان می‌دهد.

- درباره‌ی این تصویرها گفت و گو کنید.

پیشگیری از بیماری‌ها به سلامت ما کمک می‌کند.

بین و بگو:

چه کارهایی سلامتی ما را به خطر می‌اندازد؟

- به این تصویرها نگاه کنید.

- در مورد خطرات هر تصویر با هم گفت و گو کنید.

مراقب باش:

چگونه موارد ایمنی را رعایت کنیم؟

رعایت موارد ایمنی به سلامتی ما کمک می کند.

با والدین:

نکات ایمنی و رعایت قوانین باید به طور مستقیم و کاربردی به کودکان آموخته شود.

انجام بده:

در استفاده از کدام وسایل زیر باید بیشتر مراقب باشیم؟ دور آن خط بکشید.

کدام پسر کار خطرناکی انجام می‌دهد؟ علامت بزنید، و در مورد آن گفت و گو کنید.

فکر کن:

در هریک از مکان‌های زیر چه کارهایی به سلامتی ما کمک می‌کند؟ علامت بزن.

در خیابان

در مدرسه

در خانه

دنیای جانوران:

بازی:

● این بازی را در کلاس انجام دهید.

- چی مال چیه؟ به هم وصل کن.

ببین و بگو:

آیا شکل بدن جانوران شبیه هم است؟

به تصویر جانوری که انتخاب کرده اید، نگاه کنید.

چندتا پا دارد؟

پاهای آن بلند است یا کوتاه؟

آیا بال دارد؟ چند تا بال دارد؟

دم آن چه شکلی است؟ بلند است یا کوتاه؟

آیا نوک دارد؟

شکل بدن جانوران با هم فرق دارد.

ببین و بگو:

● بعضی از جانوران نوک و بال دارند.

ببین و بگو:

● بعضی از جانوران پا دارند.

